

**Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет**

Розглянуто та затверджено
Вченою радою
Маріупольського державного
університету
«07» квітня 2016 року,
протокол № _____
Ректор МДУ _____ К. В. Балабанов

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
підготовки доктора філософії
за спеціальністю 032 Історія та археологія
(третій рівень вищої освіти)**

Передмова

1. РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО

кафедрою історичних дисциплін Маріупольського державного університету

2. ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

Рішенням Вченої ради Маріупольського державного університету від «07» квітня 2016 р.
протокол № 11.

3. РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

Романцов Володимир Миколайович – доктор історичних наук, професор

Стяжкіна Олена Вікторівна – доктор історичних наук, професор

Лисак Вікторія Феофанівна – доктор історичних наук, професор

Профіль програми	
Доктор філософії із історії та археології	
Вищий навчальний заклад	Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
Акредитуюча інституція	Національна агенція забезпечення якості вищої освіти
Період акредитації	5 років
Рівень програми	FQ-EHEA – третій цикл. QF-LLL – 8 рівень. НРК Україна – 3 рівень
A Мета програми	
Розвиток в аспірантів компетентностей, які забезпечуватимуть можливість продукування нових ідей, розв'язання складних теоретичних питань у галузі історії, оволодіння методологією дослідницької та педагогічної діяльності. А разом з тим, проведення аспірантом власного дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення та підготовка й захист дисертації.	
B Характеристика програми	
1 Предметна область, напрям	Історія України
2 Фокус програми	Україна в XVI – XXI ст. з урахуванням умов сумісності з потенційними можливостями професорсько-викладацького складу
3 Орієнтація програми	Фундаментальні наукові дослідження за напрямками: історія трансформації місцевого самоврядування в Україні; соціальна історія; людина в історії та історія повсякдення; історична регіоналістика та історичне краєзнавство; формування національної ідентичності та історичної пам'яті суспільства. Спрямування дослідження на поширення результатів задля збагачення змісту історичної освіти та дидактичної історії
4 Особливості програми	Спрямування основних зусиль аспіранта на написання дисертації; використання решти часу решти часу для вивчення інших наукових, теоретичних та практичних курсів, пов'язаної з майбутньою роботою, а саме: вивчення редагування, комунікація, проектна розробка та пошук фінансування
C Працевлаштування та продовження освіти	
1 Працевлаштування	У державній, громадській або приватній адміністраціях, архівах, музеях, медіа-засобах та комунікаціях, видавництвах, дослідницька та викладацька робота у вищих навчальних закладах та дослідницьких установах
2 Продовження освіти	Доступні дослідницькі стипендії, які містять доповнення освітнього компоненту
D Стиль та методика навчання	

1	Підходи до викладання та навчання	Лекційні курси, семінари, консультації, самопідготовка у бібліотеці та на основі Інтернету, проектна робота. Стиль викладання та навчання сповнений активної діяльності; базується щонайперше на особистому масштабному дослідницькому задумі аспіранта. Самостійність дослідника поєднується з відповідальністю за вибір предмету, методу, та організацію часу (особливо на початковому етапі навчання). Форма навчання за програмою є стаціонарною
2	Система оцінювання	Семінари й наукові звіти із оцінюванням досягнутого, усне екзаменування, захист дисертаційної роботи

E		Програмні компетентності	
		1. Загальні	Шифри сформованих компетентностей
		Навики критичності (наукової перевірки істинності знань) та самокритичності. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи власну точку зору	K3-1
		Обґрунтування та моделювання проблеми. Здатність намічати відповідні задачі та окреслювати їх таким чином, щоб впроваджувати наукові знання та розуміння.	K3-2
		Етичні властивості, чесність в отриманні знань та ідей, їх аналізі та у впровадженні наукового дослідження й оприлюдненні його результатів	K3-3
		Комунікація. Уміння писати, розмовляти та слухати рідною та іноземною мовами, представляючи складні задачі фахівцям та нефаківцям; знання про використання медіа	K3-4
		Вміння ефективно розпоряджатись часом реалізації освітньо-наукової програми. Здатність представляти повністю з'ясований результат до визначеного завершального терміну	K3-5
		Міжособистісні здібності. Співпраця у вітчизняному та міжнародному середовищах з метою завершення спеціальних завдань, пов'язаних з реалізацією освітньо-наукової програми (збір та опрацювання відомостей, аналіз, публічна презентація та обговорення результатів)	K3-6
		Здатність застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у науковій діяльності	K3-7
		2. Фахові	Шифри сформованих компетентностей
		Глибокі, обґрунтовані знання основних подій нового та новітнього часу; детальні знання спеціальної області дослідження в поєднанні зі знаннями загальної наукової проблематики; розуміння власного внеску в історичну науку	KП-1
		Знання ресурсів (включаючи ті, які базуються на ІКТ), доступних для дослідження в спеціальній історичній області та суміжних областях	KП-2

Аналіз історичних документів. Здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати, інтерпретувати та узгоджувати значні кількості архівного та опублікованого документального матеріалу для розв'язання відповідних наукових завдань	КП-3
Здатність вести пошук історичних джерел, аналіз та узгодження інформації з різних документів та матеріалів	КП-4
Індивідуальне дослідження. Здатність планувати та на основі дослідження робити внесок до історіографічних знань, пов'язаних з важливою задачею, який відповідає якості матеріалів для видання	КП-5
Розуміння та здатність застосовувати на практиці принципи спільного дослідження в історії, соціальних та гуманітарних науках	КП-6
Здатність просування здобутих знань для збагачення історичної науки та історичної дидактики	КП-7
Володіння технологією проектування освітнього процесу на рівні вищої освіти	КП-8
Здатність здійснювати відбір та використовувати оптимальні методи викладання	КП-9
Володіння нормативно-правовими і методичними засадами викладацької діяльності в системі вищої освіти	КП-10
Здатність організовувати та проводити навчальні заняття	КП-11
Вміння складати навчальну та робочу навчальну програми з навчальних дисциплін	КП-12
Здатність складати план лекції та формувати навчальний матеріал	КП-13
Здатність використовувати інтерактивні методи навчання при проведенні навчальних занять	КП-14
F	Програмні результати навчання
<ul style="list-style-type: none"> • Здатність аналізувати та обговорювати нещодавні публікації, в межах та поза областю дослідження. • Здатність використовувати критичні навички, які підтверджено публікацією принаймні однієї рецензії на монографію. • Здатність розробляти та переконливо презентувати групі кваліфікованих дослідників відповідний обґрунтований план дослідження для розв'язання важливої задачі. • Здатність завершити оригінальне дослідження забезпечене необхідним науковим апаратом, що базується на критичному розгляді історичних джерел та історіографії, а також містить покликання, бібліографію. • Здатність презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових конференцій, публічних лекцій та громадських ініціатив. • Здатність представляти свої результати дослідження іноземною мовою. • Здатність готувати підбір матеріалу для медіа з питань викладацьких ініціатив, 	

публікувати їх у пресі чи на веб-сторінці.

- Здатність ефективно використовувати час для отримання запланованих результатів, що підтверджено звітами, які відбуваються кожного року впродовж чотирьох років, та остаточним захистом.

- Здатність аналізувати та посилатися на відповідні основні історичні праці, які побачили світ з середини XIX ст. в письмовій формі, через усні виступи та презентації, в дисертації, знання дискусійних питань та трендів.

- Обізнаність та здатність інтелектуального опанування найновішого наукового доробку в спеціальній області дослідження.

- Здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, задля локалізації джерел та документального матеріалу, корисного для власного дослідження аспіранта.

- Здатність знаходити, аналізувати та узгоджувати фактичний матеріал з різних у попередніх публікаціях та у результуючій дисертації.

- Здатність планувати аспірантом власного оригінального внеску до історичних знань на основі дослідження важливої проблеми.

- Вміння організовувати та проводити навчальні заняття з історичних дисциплін;

- Вміння розробляти навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін;

Здатність використовувати результати наукових досліджень при розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін.

- Знання основних можливостей міжнаукової співпраці у галузях соціальних та гуманітарних наук.

- Самокритичність, формулювання позитивних й негативні аспектів своєї власної області дослідження.

- Здатність підготувати та успішно захистити дисертаційну роботу.

2. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ПРОГРАМИ

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з історії становить 48 кредитів ЄКТС.

Розподіл змісту освітньої складової програми за циклами дисциплін та критеріями нормативності і вибірковості наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл змісту освітньої складової за критеріями нормативності та вибірковості

Цикл дисциплін	Загальна кількість кредитів	У тому числі:	
		нормативні дисципліни, кредитів	вибіркові дисципліни, кредитів
Загальна підготовка	21	21	-
Професійна підготовка,	27	15	8
у т.ч. практика (науково-дослідна або асистентська)	4	-	4
Усього	48	36	12
	(100%)	(75%)	(25%)

Теоретичне навчання здійснюється на основі поєднання лекційних та семінарських (практичних) занять з самостійною роботою аспіранта. Практична підготовка передбачає проходження науково-дослідної або асистентської практики.

Формами підсумкового контролю з навчальних дисциплін є екзамени, заліки, а також диференційовані заліки, які проводяться для оцінювання якості виконання та захисту звітів з науково-дослідної або асистентської практики.

Нормативна частина освітньої складової програми охоплює перелік нормативних, тобто обов'язкових для вивчення, дисциплін, обсяги навчального часу і форми контролю за такими циклами дисциплін:

- загальної підготовки (табл. 2);
- професійної підготовки (табл. 3).

Таблиця 2

Нормативні дисципліни циклу загальної підготовки

Навчальна дисципліна	Загальний обсяг		Форма контролю
	кредитів	годин	
Актуальні проблеми філософії	6	180	залік
Методологія наукової діяльності	4	120	екзамен
ІКТ в сучасних наукових дослідженнях	3	90	залік
Наукова комунікація іноземною мовою	8	240	екзамен
Усього	21	630	

Таблиця 3

Нормативні дисципліни циклу професійної підготовки

Навчальна дисципліна	Загальний обсяг		Форма контролю
	кредитів	годин	
Історія України: сучасне бачення	5	150	екзамен
Актуальні проблеми української історіографії	5	150	екзамен
Новітні підходи до методики та методології історичного дослідження	5	150	екзамен
Усього	15	450	

Опис нормативних навчальних дисциплін наведено у Додатку А

Варіативна частина освітньої складової програми, обсяг якої складає 12 кредитів (25% загальної кількості кредитів навчального плану), містить вибіркові дисципліни професійної підготовки (табл. 4). До вибіркової частини також включено практичну підготовку: аспірант має право обрати один з двох запропонованих програмою видів практики – науково-дослідну або асистентську.

Таблиця 4

Вибіркові дисципліни циклу професійної підготовки та практична підготовка

Навчальна дисципліна / практика	Загальний обсяг		Форма контролю
	кредитів	годин	
Дисципліна за вибором 1	4	120	залік
Дисципліна за вибором 2	4	120	залік
Асистентська / науково-дослідна практика	4	120	диференційований залік
Усього	12	360	

Опис вибірових навчальних дисциплін наведено у Додатку Б.

Аспіранти проходять асистентську або науково-дослідну практику протягом 4 тижнів. За результатами проходження практики оформлюється відповідний звіт.

Пакет вибірових дисциплін професійної підготовки є відкритими, їх розробляє випускова кафедра. Варіативні дисципліни обираються аспірантом з урахуванням тематики дисертаційного дослідження (аспірант має обрати 2 дисципліни). Аспірант має право вибрати навчальні дисципліни, що пропонуються для другого (магістерського) рівня вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та завідувачем випускової кафедри.

Взаємозв'язок між отриманими компетентностями, досягнутими результатами навчання та навчальними дисциплінами представлено у додатку В.

3. НАУКОВА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Освітньо-наукова програма передбачає досягнення наступних результатів науково-дослідної діяльності протягом чотирирічного періоду навчання у аспірантурі:

- робота над дисертаційним дослідженням;
- участь у наукових семінарах (обговорення проміжних результатів наукових досліджень);
- підготовка наукових публікацій у наукових фахових виданнях, у міжнародних рецензованих виданнях, у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;
- участь у наукових конференціях різного рівня, підготовка тез доповідей;
- оформлення та захист дисертаційного дослідження.

Протягом усього періоду навчання передбачається тісний контакт аспіранта з науковим керівником, консультування з питань підготовки наукових статей та написання дисертаційної роботи, звітування про результати дослідницької роботи на наукових семінарах. Конкретні види наукової роботи та їх змістове наповнення зазначаються у індивідуальному плані наукової роботи аспіранта.

Потенційні тематики наукових досліджень аспірантів

1. Трансформації місцевого самоврядування у Південній Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.
2. Повсякденне життя міського населення у Південній Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.
3. Повсякденне життя освітянських працівників у Південній Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.
4. Преса – чинник повсякденності міських жителів України кінець XIX – на початку XX ст.
5. Повсякденне життя працівників металургійної промисловості України 20 – 30-х рр. XX ст.
6. Повсякденне життя працівників машинобудівної промисловості України 20 – 30-х рр. XX ст.
7. Повсякденне життя українських селян 20 – 30-х рр. XX ст.
8. Південна Україна доби Української держави гетьмана Павла Скоропадського.
9. Південна Україна доби Директорії УНР.
10. Формування історичної пам'яті українського суспільства у другій половині XX ст.
11. Жінки Півдня України у роки німецької окупації 1941 – 1944 рр.
12. Реабілітація жертв політичних репресій Донецької та Луганської областей друга половина 50-х XX – початок XXI ст.

Опис нормативних навчальних дисциплін

Актуальні проблеми філософії

Мета вивчення курсу: набуття аспірантами глибоких знань про генезис, розвиток і сутність філософських ідей у всесвітній культурі, детальне знайомство із сучасною філософією, повне опанування філософськими методами, аналізом та вирішенням філософських проблем сучасності.

Завдання курсу: глибоке відтворення змісту філософських ідей від античності до сьогодення, вирішення філософських проблем буття, теорії пізнання, людини, суспільства, освіти на сучасному рівні.

Змістовні модулі:

1. Філософія. Її походження, проблематика та функції
2. Філософія стародавності. Зародження основних парадигм філософування
3. Філософія Середньовіччя
4. Філософські ідеї в культурі Київської Русі
5. Західноєвропейська філософія епохи Відродження
6. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу (XV – XVII ст.)
7. Західноєвропейська філософія Нового часу
8. Києво-Могилянська академія і філософія Просвітництва
9. Німецька класична філософія. Її вплив на вітчизняну філософську думку
10. Виникнення некласичних філософських вчень в XIX ст. Марксизм. Філософія життя, екзистенціалізм, феноменологія, психоаналіз
11. Українська філософія XIX – XX ст. у контексті світової філософської думки
12. Проблема походження та існування людини. Світ людського буття
13. Духовні виміри буття людини. Проблема свідомості і несвідомого
14. Людина як вольова істота. Свобода, вибір, цінності
15. Пізнання, наука, проблема істини
16. Творчість : Філософські аспекти проблеми
17. Людина в соціокультурному середовищі. Спілкування і розуміння
18. Діалектика розвитку світу, людини, пізнання. Типи діалектики, її зміст та функції
19. Методологічна функція філософії в науковому пізнанні. Основні концепції методології науки

Методологія наукової діяльності

Мета вивчення курсу: отримання аспірантами ґрунтовних знань щодо ролі науки в сучасному суспільстві, методів та техніки наукових досліджень задля пізнання природи та сутності економічних, історичних, політичних та інших суспільних процесів, проблем раціональної організації розумової праці, принципів роботи з джерелами інформації, оформлення й практичного використання результатів наукових досліджень; формування у аспірантів теоретичних знань і практичних навичок щодо організації та здійснення різних форм науково-дослідної роботи, зокрема, підготовки наукових статей та написання дисертаційних робіт.

Завдання курсу: розкрити загальнотеоретичні, логіко-гносеологічні і логіко-методологічні основи наукового дослідження; поглибити знання щодо технології і методики процесу наукового пізнання, основних рівнів і методів наукового дослідження; виробити навички формулювання задач та робочих гіпотез науково-дослідної роботи; набути вміння обробляти й узагальнювати наукову інформацію, здійснювати теоретичні та емпіричні дослідження, перевіряти гіпотези, обґрунтовувати відповідні практичні рішення; розкрити особливості написання та оформлення дисертаційного дослідження, вимоги до публікацій за результатами дисертаційного дослідження.

Змістовні модулі:

1. Сутність і основні поняття науки і наукових досліджень.
2. Методологія наукових досліджень.
3. Технологія наукових досліджень.
4. Сучасні методи наукового пізнання.
5. Жанри і стиль наукових робіт.
6. Структура, оформлення і захист дисертаційної роботи.
7. Види та правила оформлення наукових публікацій.
8. Впровадження та ефективність наукових досліджень.

ІКТ в сучасних наукових дослідженнях

Мета вивчення курсу: формування у аспірантів знань і умінь, пов'язаних з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях, поглиблення навичок роботи в текстових та табличних процесорах, розкриття сутнісних аспектів застосування комп'ютерних мереж для завдань пошуку наукової інформації, онлайн-спілкування, ознайомлення з функціональними можливостями програмних засобів, призначених для здійснення наукового аналізу інформації.

Завдання курсу: розкрити роль інформаційно-комунікаційних технологій в наукових дослідженнях; розширити знання та навички аспірантів у сфері використання комп'ютерних мереж; поглибити вміння аспірантів, пов'язані з пошуком інформації в мережі Інтернет та онлайн-спілкуванням; розкрити значення та способи застосування статистичних методів в наукових дослідженнях; виробити навички побудови наукової звітності з використанням сучасних інформаційних технологій.

Змістовні модулі:

1. Поняття та розвиток інформаційних технологій. Нові інформаційні технології.
2. Використання прикладного програмного забезпечення для оформлення наукової інформації. Робота зі структурованими документами.
3. Комп'ютерні мережі. Глобальна мережа Інтернет.
4. Комунікаційні технології.
5. Організація комп'ютерної безпеки та захисту інформації.
6. Створення веб-документів.
7. Основи статистичної обробки даних. Обробка наукових даних за допомогою Microsoft Excel.

Наукова комунікація іноземною мовою (англійська)

Мета вивчення курсу полягає в удосконаленні й подальшому розвитку знань, навичок і вмінь з англійської мови, набутих в обсязі програми ВНЗ, у різних видах мовленнєвої діяльності.

Завдання курсу: практична: формувати в аспірантів комунікативну, лінгвістичну і соціокультурну компетенції; когнітивна: формувати в аспірантів когнітивну компетенцію у взаємозв'язку з іншими видами компетенцій; емоційно-розвиваюча: формувати в аспірантів позитивне ставлення до оволодіння як мовою, так і культурою англomовного світу; освітня: розвивати в аспірантів здатність до самооцінки і самовдосконалення, що допоможе їм успішно завершити курс навчання в аспірантурі й стане передумовою їх наступного професійного росту; науково-професійна: формувати в аспірантів науково-професійну компетенцію шляхом ознайомлення їх з тематикою наукового матеріалу на основі вивчення іншомовних джерел та залучення до виконання професійно-орієнтованих завдань; виховна: виховувати і розвивати в аспірантів почуття самосвідомості; формувати вміння міжособистісного спілкування, необхідні для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами.

Змістовні модулі:

1. Science and Scientific Methods. Post-Graduate Study in Ukraine and English-Speaking Countries.
2. The Article. Peculiarities of Forming the Plural Number. Singularia and Pluralia Tantum.
3. Structural and Semantic Types of Simple Sentences.
4. Borrowed Words.
5. Humanities, Social and Economic Sciences. The Tense-Aspect System of the Verb in the Active and Passive Voice. Sequence of Tenses. Types of Passive Constructions and the Peculiarities of Their Formation and Use.
6. Agreement of the Predicate with the Subject. Inversion.
7. Word-building: Scientific Prefixes and Suffixes; Conversion.
8. General Characteristics of Research Work. Conferences.
9. Modal Verbs and the System of Modal Meanings They Convey. Numerals. Formulas, Chronological Dates.
10. Impersonal Sentences.
11. Terms. Neologisms.
12. Media-Competence.
13. The Verbids (the Infinitive, the Gerund and the Participle).
14. Predicative Complexes.
15. Abbreviations and Abbreviated Terms.
16. Research Discourse.
17. The Use of Oblique Moods.
18. Types of Composite Sentences.
19. Polysemy. Coincidence and Difference of International Words.

Історія України: сучасне бачення

Мета вивчення курсу: опанувати питання, пов'язані з сучасними підходами до висвітлення історії України, розуміння особливостей історичного процесу в українських землях, теоретичні знання з історіографії ключових проблем історії України.

Завдання курсу: вивчення концептуальних засад, які покладені в основу сучасного бачення історії України, підготовка до застосування отриманих знань в практичній діяльності науковців.

Змістовні модулі:

1. Цивілізаційний підхід до вивчення історії України.
2. Проблема періодизації історії України.
3. Київська Русь.
4. Українське козацтво: сучасне бачення.
5. Національно-визвольна війна і становлення козацької держави.
6. Заселення Степової України. Переселення греків з Криму до Приазов'я.
7. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II на західноукраїнських землях Австрійської імперії.
8. Політика імперської інтеграції на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX ст.
9. Проблема модернізації аграрних відносин, промисловості, транспорту та банківської системи на теренах України.
10. Трансформація соціальних відносин на українських землях.
11. Формування національної ідентичності українців у XVII – на початку XX ст.
12. Національне відродження та національний рух на українських землях.
13. Питання історії Української революції 1917 – 1921 рр.
14. Оцінки сучасних українських істориків щодо тоталітарного сталінського режиму в Україні.
15. Питання історії України доби Другої світової війни.
16. Криза комуністичної влади в Україні у 50-80-і рр. XX ст.
17. Незалежна Україна: проблеми становлення. Суспільно-політична криза 2013 – 2016 рр.

Актуальні проблеми української історіографії

Мета вивчення курсу: засвоєння головних здобутків сучасної вітчизняної історичної науки з питань нової та новітньої історії України.

Завдання курсу: історіографічне опанування ключових історіографічних проблем української історії. Засвоєння системи історіографічних фактів, які відображають розвиток історичних знань, стосовно головних подій, явищ, процесів української історії. Формування історичної культури як частини наукового світогляду і загальної культури студента. Удосконалення навичок та вмінь студентів для написання дипломних робіт.

Змістовні модулі:

1. Наукові напрямки української історіографії XIX – початку XX ст.
2. Українська радянська історіографія в оцінках сучасних істориків.
3. Вивчення історії України в діаспорі (XX – початок XXI ст.).
4. Трансформації української історичної науки на межі XX – XXI ст.
5. Київська Русь в українській та російській історії.
6. Постаць князя Д.Галицького в українській історії.
7. Формування козацької верстви. Місце князя Д.Вишневецького в історії українського козацтва.
8. Гетьман Богдан Хмельницький та українсько-російський договір 1654 р.
9. Гетьман Іван Виговський та Гадяцький трактат 1658 р.
10. Політична діяльність гетьмана І. Мазепи в оцінках сучасних істориків.
11. Адміністративно-територіальний устрій Російської імперії на українських землях.

12. Т.Шевченко, М.Костомаров, П.Куліш в українському національному відродженні.
13. Громадівський рух в Україні.
14. Грецька спільнота Північного Приазов'я.
15. Реформа міського громадського самоврядування на Півдні України.
16. Місце М.Грушевського та С.Петлюри в Українській революції 1917 – 1921 рр.
17. Махновський повстанський рух 1917 – 1921 рр.
18. Визвольна боротьба ОУН в роки Другої світової війни. Постаті С.Бандери, Р.Шухевича, А.Мельника, О.Теліги.
19. Реформи хрущовської «відлиги» в Україні.
20. Дисидентський рух в Україні.

Новітні підходи до методики та методології історичного дослідження

Мета вивчення курсу: формування у аспірантів уявлень про сутність, принципи етики сучасного наукового дослідження, набуття самостійних дослідницьких навиків в межах спеціальності Історія та археологія, необхідних для підготовки та захисту дисертаційного дослідження.

Завдання курсу: ознайомлення з новітніми підходами до методики та методології історичної науки, формування уявлень про їх еволюцію; засвоєння сучасних нормативних та емпіричних методологічних теорій; формування уявлень про специфіку науково-дослідної діяльності; формування уявлень про сучасне історичне дисертаційне дослідження, його основні етапи і складнощі, що виникають при підготовці дисертації кандидата історичних наук; окреслення методів сучасних історичних досліджень.

Змістовні модулі:

1. Зміст історії. Історичне пізнання.
2. Історичні знання в суспільстві. Історична пам'ять. Історична свідомість. Національна ідентичність.
3. Етичний вимір історичного пізнання.
4. Історик і суспільство. Суспільні виклики та історичні знання.
5. Міфологеми в історичній літературі та історичні міфи в свідомості людей.
6. Методологія історичних досліджень як основа наукового проекту.
7. Цивілізаційний підхід в історичному пізнанні.
8. Антропологічний підхід в історичному дослідженні.
9. Міждисциплінарний підхід в історичній науці.
10. Сучасні концепції в історичному дослідженні.
11. Постмодернізм в історіософії.
12. Історія повсякдення.
13. Інтелектуальна історія.
14. Наративні твердження в філософії історії.
15. Макро- та мікроісторія.
16. Усна історія.
17. Визначення методів наукової розробки та їх застосування в дисертації.
18. Вимоги до змісту та оформлення дисертацій.

Опис вибірових навчальних дисциплін

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. і становлення Гетьманщини. Проблема в сучасній історіографії.

Мета вивчення курсу: поглиблене вивчення проблем історії Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. і становлення Гетьманщини на основі сучасних здобутків історіографії.

Завдання курсу: ознайомлення з історіографією історії Національно-визвольної війни українського народу; періодизацією історії Національно-визвольної війни українського народу та основні події; особливостями процесу державотворення в Гетьманщині; проблемами внутрішньої та зовнішньої політики козацької держави у 1648 – 1654 рр.; умовами та історичними оцінками міждержавних угод Війська Запорізького; роллю гетьманів Б.Хмельницького та І.Виговського у процесі державотворення в Україні.

Змістовні модулі:

1. Історіографія та джерельна база курсу.
2. Суперечливі тенденції розвитку радянської історіографії Національно-визвольної війни та становлення Гетьманщини.
3. Внесок діаспорних вчених у дослідження проблем Національно-визвольної війни.
4. Сучасна вітчизняна історіографія Національно-визвольної українськими істориками XIX ст. і війни на рубежі XIX – XX ст.
5. Проблеми типології та хронологічних меж визвольних змагань українського народу середини XVII ст.
6. Самоутвердження козацької держави в 1648 – 1649 рр.
7. Місце гетьманів Б.Хмельницького та І.Виговського у подіях Національно-визвольної війни.
8. Роль українсько-російського договору 1654 р. у становленні козацької держави.
9. Гадяцький трактат в історіографії.

Маріупольський повіт на шляхах суспільної модернізації (1860-ті – 1914 рр.)

Мета вивчення курсу: навчальне опанування фактів, процесів та явищ економічного, соціального, інституціонального та культурного оновлення Маріупольського повіту наприкінці 1860-х – на початку 1900-х рр., творче освоєння навчальної дисципліни, вдосконалення та формування загальних та фахових компетенцій.

Завдання курсу: освоєння наукової методології вивчення історії втілення модернізаційних процесів 1860-х – на початку 1900-х рр. на теренах Маріупольського повіту; аналіз джерельної бази теми курсу розгляд історіографії проблеми; з'ясування формування території та етнотемографічний розвиток Маріупольського повіту; вивчення процесу здійснення великих реформ на Маріупольщині; розкриття особливостей економічного розвитку повіту; визначення зрушень у соціальній структурі; охарактеризування самоврядної діяльності повітового земства; проаналізувати характер і результати діяльності Маріупольського міського громадського управління; виявлення специфіки діяльності державних органів повітового рівня; з'ясування поступу в організації та забезпеченні медичного обслуговування населення; висвітлення заходів

державних органів та установ самоврядування із розвитку шкільництва; розгляд розвитку культурного життя.

Змістовні модулі:

1. Історіографія та наукова методологія вивчення історії втілення модернізаційних процесів 1860-х – на початок 1900-х рр. на теренах Маріупольського повіту;
2. Джерельна основа дисципліни
3. Формування поліетнічної структури населення Маріупольського повіту.
4. Розвиток аграрного сектору.
5. Промисловий переворот та розгортання транспортної інфраструктури.
6. Еволюція станово-класової структури населення повіту.
7. Утворення Маріупольського повіту.
8. Втілення великих реформ на Маріупольщині.
9. Державні органи місцевого управління.
10. Самоврядна діяльність повітового земства
11. Характер і результати діяльності Маріупольського міського громадського управління;
12. Становлення міського господарства Маріуполя.
13. Поступ в організації та забезпеченні медичного обслуговування населення.
14. Заходи установ самоврядування із розвитку шкільництва.
15. Розвиток культурного життя.

Північне Приазов'я в подіях Української революції та Громадянської війни

Мета вивчення курсу: опанування фактів, процесів та явищ Української революції та Громадянської війни на теренах Північного Приазов'я, творче освоєння навчальної дисципліни, вдосконалення та формування загальних та фахових компетенцій.

Завдання курсу: освоєння наукової методології вивчення подій Української революції та Громадянської війни на теренах Північного Приазов'я; аналіз джерельної бази теми курсу; розгляд історіографії проблеми; з'ясування з'ясувати причини, сутність революційних подій та Громадянської війни на теренах Північного Приазов'я; вивчення питань революційного процесу на Маріупольщині; розкриття особливостей Української революції та Громадянської війни на теренах Північного Приазов'я.

Змістовні модулі:

1. Історіографія та наукова методологія вивчення Української революції та Громадянської війни на теренах Північного Приазов'я;
2. Джерельна основа дисципліни
3. Причини революції.
4. Демократичні перетворення на теренах Північного Приазов'я в 1917 р.
5. Посилення суспільної конфронтації восени 1917 р.
6. Поширення влади УНР на теренах Маріупольського повіту та протидія більшовиків
7. Північне Приазов'я під владою гетьманського уряду.
8. Криза та падіння гетьманату і посилення збройного протистояння на теренах Маріупольського повіту.
9. Військово-політична ситуація на теренах Північного Приазов'я в січні – травні 1919 р.
10. Денікінський режим та його падіння на теренах Маріупольського повіту.
11. Маріупольський повіт на завершальному етапі Громадянської війни (1920 – 1921 рр.).

Повсякденне життя українського селянства в 1950 – 1960-х рр.

Мета вивчення курсу: полягає у вивченні та засвоєнні сутності повсякденного життя українських селян в умовах радянської дійсності 1950 – 1960-х рр. та визначенні чинників його змін.

Завдання курсу: аналіз ступеня вивченості проблеми, визначити теоретичні підходи до дослідження повсякденності українських селян, окреслити кола джерел дослідження повсякденного життя колгоспників України в перші повоєнні десятиліття, визначити методи і прийоми розкриття їх пізнавальних можливостей; з'ясувати умови сільської повсякденності через вивчення загальнодержавної політики щодо села, природно-кліматичних та географічних умов України у 1950 – 1960-х рр. та зміни сільської поселенської структури; розкрити умови економічної діяльності селян в колективних господарствах; зміни в оплаті праці селян в колгоспах та її порівняння з прибутками від домогосподарств; з'ясувати можливості селян задовольняти свої матеріальні, духовні та культурно-освітні потреби; визначити роль традиційної культури в повсякденному житті селян та оцінити вплив радянської ідеології на селянство; розкрити участь селян в суспільно-політичному житті; реконструювати морально-психологічну ситуацію в українському селі; виявити настрої селян, як реакцію на сільську буденність та стратегії виживання українських селян в умовах тяжкої сільської повсякденності.

Змістовні модулі:

1. Предмет та завдання курсу. Характеристика історіографії, джерел та методології вивчення
2. Загальнодержавна політика щодо сільського господарства та селян
3. Особливості природно-кліматичних та географічних умов України для занять сільськогосподарською працею
4. Зміни сільської поселенської структури
5. Умови економічної діяльності селян: робота в колективних господарствах та домогосподарствах
6. Результативність праці селян у колгоспах та домогосподарствах. Бюджет селянської родини
7. Можливості селян задовольняти матеріальні потреби: домогосподарство, предмети першої необхідності, харчування.
8. Сільська інфраструктура та її основні характеристики для забезпечення потреб селян.
9. Традиційна культура в повсякденному житті українського селянина
10. Сільська родина як осередок сільського суспільства
11. Родинна оселя: зміни планування та інтер'єру
12. Участь селян у суспільно-політичному житті держави та сільського соціуму
13. Морально-психологічна ситуація в українському селі як віддзеркалення тяжкої сільської праці та життя
14. Стратегії виживання селян в умовах радянської дійсності 1950 – 1960-х рр.

Взаємозв'язок між отриманими компетентностями, досягнутими результатами навчання та навчальними дисциплінами

Шифр навчальної дисципліни або практики	Назва дисципліни	Кредитів ECTS	Семестр	Навчальні цикли та передбачувані програмні результати навчання	Шифри сформованих компетентностей
1	2	3	4	5	6
I. Нормативні дисципліни					
1.1 Цикл загальної підготовки					
ЗП1	Актуальні проблеми філософії	6	2	<ul style="list-style-type: none"> Набуття аспірантами глибоких знань про генезис, розвиток і сутність філософських ідей у всесвітній культурі. Детальне знайомство із сучасною філософією, повне опанування філософськими методами, аналізом та вирішенням філософських проблем сучасності. 	КЗ-2
ЗП2	Методологія наукової діяльності	4	1	<ul style="list-style-type: none"> Здатність здійснювати пошук інформації в спеціалізованій літературі, використовуючи різноманітні ресурси: журнали, бази даних, on-line ресурси. Вміння використовувати різноманітні методи наукового дослідження. 	КЗ-1, КЗ-3, КЗ-4
ЗП3	ІКТ в сучасних наукових дослідженнях	3	1	Вміння використовувати сучасні ІКТ при проведенні наукових досліджень.	КЗ-7
ЗП3	Наукова комунікація іноземною мовою	8	1,2	<ul style="list-style-type: none"> Здатність презентувати результати наукового дослідження усно та письмово англійською мовою; Здатність готувати наукові публікації англійською мовою. 	КЗ-4, КЗ-5

1.2. Цикл професійної підготовки

ПП1	Історія України: сучасне бачення	5	1	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність ефективно використовувати час для отримання запланованих результатів, що підтверджено звітами, які відбуваються кожного року впродовж чотирьох років, та остаточною захистом. – Здатність аналізувати та посилатися на відповідні основні історичні праці, які побачили світ з середини XIX ст. в письмовій формі, через усні виступи та презентації, в дисертації, знання дискусійних питань та трендів. 	КП-1, КП-3
ПП2	Актуальні проблеми української історіографії	5	2	<ul style="list-style-type: none"> – Обізнаність та здатність інтелектуального опанування найновішого наукового доробку в спеціальній області дослідження. – Здатність аналізувати та посилатися на відповідні основні історичні праці, які побачили світ з середини XIX ст. в письмовій формі, через усні виступи та презентації, в дисертації, знання дискусійних питань та трендів. – Здатність знаходити, аналізувати та узгоджувати фактичний матеріал з різних у попередніх публікаціях та у результатуючій дисертації. 	КП-6
ПП3	Новітні підходи до методики та методології історичного дослідження	5	3	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, задля локалізації джерел та документального матеріалу, корисного для власного дослідження аспіранта. – Здатність знаходити, аналізувати та узгоджувати фактичний матеріал з різних у попередніх публікаціях та у результатуючій дисертації. – Здатність планувати аспірантом власного оригінального внеску до історичних знань на основі дослідження важливої проблеми. 	КП-2, КП-4, КП-7
ПР	Асистентська практика	4	4	<ul style="list-style-type: none"> – Вміння організовувати та проводити навчальні заняття з 	КП-8, КП-9, КП-10, КП-11, КП-12, КП-13,

	Науково-дослідна практика			історичних дисциплін; Вміння розробляти навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін; Здатність використовувати результати наукових досліджень при розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін.	КП-14
КП-4, КП-5					
II. Вибіркові дисципліни					
2.1. Цикл професійної підготовки					
ВПП1	Дисципліна за вибором 1	4	3		
ВПП2	Дисципліна за вибором 2	4	3		